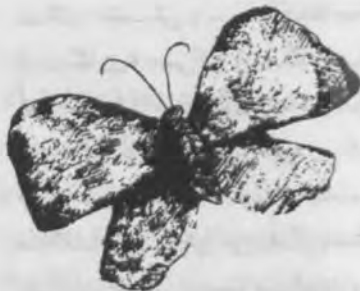

ایران همواره در مسیر کوتاهترین و ارزانترین راه ترانزیت مواد مخدر قرار داشته‌است. همجواری با منطقه موسوم به هلال طلایی به‌عنوان یکی از بزرگترین مناطق کشت و تولید مواد افیونی، توطئه‌های دشمن برای هدف‌گرفتن نسل جوان و نوجوان ما، شرایط به‌وجودآمده پس از فروپاشی شوروی سابق، تلاش حکومت طالبان برای رواج هرچه بیشتر کشت مواد مخدر و ... از جمله علل و عوامل کلی به‌وجودآورنده

• گزارش

دختران و پسران جوان و شیوع پدیده هولناک اعتیاد

لباسش به ما مقداری تریاک نشان داد و می‌گفت آنها را از منزل آورده‌است. در بیرون مدرسه علناً سیگار می‌کشید و گاهی داخل سیگارش موادی هم می‌ریخت. متأسفانه برخی از هم‌کلاسی‌ها به دلیل رفت‌وآمد با او سیگاری شدند و نهایتاً او را از مدرسه اخراج کردند.

آوردم. می‌گویم در روز به چه میزان مواد مصرف می‌کردی؟ می‌گوید: روزی سه نخود می‌کشیدم. از او نحوه مصرف کردن مواد را می‌پرسم و او با تکه کاغذی و یک لوله خودکار توخالی نشانم می‌دهد که چگونه مواد مصرف می‌کرده‌است. دستهایش برای این کار سرعت فوق‌العاده‌ای از خود نشان می‌دهد درحالی‌که این دستها باید کاغذ و برگ امتحان را با خودکاری که لوله آن خالی نباشد، لمس کند.

یکی دیگر از این جوانان پسر است که بارها و بارها به کانون اصلاح و تربیت منتقل شده. او معتقد است معتاد نیست ولی گاهی «سیگاری» کشیده‌است. می‌پرسم: سیگاری چیست؟ می‌گوید:

لباسش به ما مقداری تریاک نشان داد و می‌گفت آنها را از منزل آورده‌است. در بیرون مدرسه علناً سیگار می‌کشید و گاهی داخل سیگارش موادی هم می‌ریخت. متأسفانه برخی از هم‌کلاسی‌ها به دلیل رفت‌وآمد با او سیگاری شدند و نهایتاً او را از مدرسه اخراج کردند. گفتگو با بسیاری از دانش‌آموزان و جوانان شهر نشان می‌دهد که سرمتشاً و ابتدای اعتیاد آنها با کشیدن سیگار و معاشرت با دوستان ناباب آغاز شده‌است. در یکی از مراکز بازپروری، دختری که اعتیاد را با سیگار آغاز کرده می‌گوید: کلاس پنجم دبستان بودم که برای فرار از دعوای مادرم به دختر همسایه‌مان پناه بردم. اعتیاد را با سیگار شروع کردم. برای گریز از قیافه غضبناک و همیشه‌عصبانی مادر معتادم به مصرف مواد مخدر و خصوصاً هروئین رو آوردم. به‌مرور از ناحیه قلب احساس درد کردم و اعصابم نیز روزبه‌روز متشنج می‌شد و برای فرار از همه اینها بیش‌ازپیش به اعتیاد روی

وضعیتی دشوار برای کشور است. امروزه صاحب‌نظران معتقدند که بحران مواد مخدر در کنار سایر بحران‌های مهم جهانی همچون بحران نابودی محیط زیست، بحران تهدید سلاح‌های هسته‌ای و بحران فقر به‌عنوان مسأله روز جهانی درآمده‌است. آنها عقیده دارند قاچاق مواد مخدر و اعتیاد به یک صنعت تبدیل شده و عملاً هر روز شاهد وخامت بیشتر اوضاع جهان هستیم. اوضاعی که در آن بیشترین ضربه متوجه نوجوانان و جوانان است، نسلی که آینده‌ساز جامعه محسوب می‌شود.

بدین منظور پای صحبت جوانانی که برخی از دوستان آنها مواد مخدر استعمال می‌کنند و همچنین جوانانی که به مواد افیونی معتاد شده‌اند، نشستیم.

• محمدجواد س: دانش‌آموز مقطع

دبیرستان در مورد یکی از هم‌کلاسی‌هایش که اخیراً به دلیل استعمال مواد مخدر از مدرسه اخراج شده می‌گوید: یکی از دوستان من همیشه در جیب لباسش سیگار داشت و در خارج از مدرسه من و سایر دوستانم را تشویق به کشیدن سیگار می‌کرد. چند دفعه هم از درون

در بین نسل نوجوان و درمال تمصیل ما مصرف مشیش گسترش زیادی پیدا کرده که آن هم ریشه در این باور غلط دارد که مشیش جزء مواد مفذّر نیست. در مورد پارس، بنگ، گراس یا کانابیس نیز چنین طرز تفکری وجود دارد درمالی که پزشکان معتقدند این مواد اعتیادآور و توهم‌زا هستند و روی مغز اثر بسیار مخربی دارند

سیگاری که داخل آن را از موادی همچون بنگ، خشیش و ... پر کنند به آن «سیگاری» می‌گویند. جفّه تحیف و کوچکش با پوست رنگ پریده و چشمانی که اطراف آن را حلقه‌ای کبود پر کرده نشان می‌دهد که از ضعف جسمی و مشکلات روحی رنج می‌برد. از وضعیت خانواده‌اش می‌پرسیم، می‌گوید: پدرم مدتهاست که در زندان بسر می‌برد، به جرم قاچاق. مادرم متارکه کرده و خبری از او ندارم. مدتی نزد مادربزرگم بود که او هم فوت کرد و من هم آواره در شهر شدم. با چندتا از بچه‌های خیابانی آشنا شدم و باهم برای سرکردن شکم دزدی می‌کردیم. همگی مان سیگار می‌کشیدیم و بعضی وقت‌ها هم «سیگاری».

عوامل اعتیاد

دلایل گرایش نگران‌کننده جوانان به اعتیاد جدا از فعالیت سوداگران مرگ در خارج و داخل کشور به دلایل دیگری همچون عوامل روان‌شناختی، تربیتی، خانوادگی و اجتماعی نیز بازمی‌گردد. دبیر شورای عالی جوانان استان

خراسان می‌گوید: هر زمان که جامعه وارد یک دوره توسعه شود یا از سیستم سنتی به سوی سیستم صنعتی پیش برود، در این مرحله از گذر، نسل جوان تا حد زیادی فراموش می‌شود. این غفلت جامعه، مشکلاتی را برایشان به وجود می‌آورد و باعث می‌شود آنها در برابر مشکلات، واکنش دفاعی ناسالمی را انتخاب کنند و یکی از این واکنش‌ها استفاده از مواد مخدر است.

آقای مروارید، کارشناس ارشد علوم تربیتی نیز می‌گوید: صددرصد جوانانی که به اعتیاد گرایش پیدا می‌کنند، از نظر عاطفی مشکل دارند. آنها دارای خانواده‌های سهل‌انگار یا مستبد به جای مقتدر هستند و زمینه گفتگو در خانواده و ابواز رأی و نظر برای آنان کم است یا اصلاً وجود ندارد. آقای حدیوی زند یک روان‌شناس نیز در مورد علل روان‌شناختی گرایش به اعتیاد می‌گوید: ارتباط با دوستان ناسالم یکی از علل مهم گرایش به اعتیاد در بین نوجوانان و جوانان است. وی معتقد است جوان امروز کمبود عواطف خود را در وابستگی به جایی، چیزی یا اشخاص دیگری جستجو می‌کند و ممکن است به رفتارهای انحرافی از جمله اعتیاد به مواد مخدر آلوده شود. بنابراین امروز، ما از نوجوانان و جوانان معتاد سخن نمی‌گوییم، بلکه با خانواده‌های معتادساز، معتادزا و معتاددار سروکار داریم!

آقای مهرورز، مسؤول هیأت رسیدگی به تخلفات آموزش و پرورش خراسان یکی از دلایل افزایش اعتیاد بین نوجوانان و جوانان را عدم ارتباط نزدیک مدیران امور پرورشی و سایر مسؤولان با دانش‌آموزان می‌داند. وی معتقد است این ارتباط از

لحاظ بهداشت روانی و روان‌شناختی هرچه بیشتر و غنی‌تر باشد، طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌ها مؤثرتر واقع می‌شود. دبیر شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر استانداری خراسان نیز می‌گوید: شواهد نشان می‌دهد که حساسیت جامعه نسبت به اعتیاد کم شده است و این حالت ریشه در باورهای فرهنگی دارد که باید به آن توجه کرد. از سوی دیگر دیدن ماهواره، فیلمهای ویدئویی غیرمجاز و ... تأثیر بسیار مخربی بر جوانان دارد.

آمارهای نگران‌کننده

پس از گفتگو با جوانان و بررسی عوامل و دلایل گرایش جوان به اعتیاد، نگاهی به آمارهای موجود کشور و استان خراسان در زمینه پدیده اعتیاد این نگرانی را به وجود می‌آورد که باید به این معضل بیش از پیش اهمیت داد و آن را سریع‌تر ریشه کن کرد. تحقیقات یکی از مراکز تحت پوشش سازمان بهزیستی نشان می‌دهد که در سال گذشته ۱/۱ درصد مراجعان برای ترک اعتیاد زیر ۱۰ سال سن، ۲/۱ درصد بین ۱۰ تا ۱۴ سال و ۱۶/۲ درصد بین ۱۵ تا ۱۹ سال سن داشته‌اند و در کل مراجعان زیر ۲۰ سال چیزی حدود ۲۰ درصد کل مراجعه‌کنندگان

مرا باار مزین

خودمعرّف بوده‌اند. ۳۷ درصد این افراد نیز در سنین نوجوانی اعتیاد را شروع کرده‌اند. بیشترین سنّ شروع اعتیاد بین ۲۰ تا ۲۴ سالگی است و حدود ۷۵ درصد افراد بین ۱۵ تا ۳۰ سالگی مصرف را شروع کرده‌اند. این تحقیقات همچنین نشان می‌دهد که ۰/۴ درصد مراجعه‌کنندگان به این مرکز در سال ۷۶ دانش‌آموز و ۰/۹ درصد دانشجو بوده‌اند.

دکتر موسوی، مدیرکل دفتر مشاوره و برنامه‌ریزی آموزش و پرورش می‌گوید: تعداد دانش‌آموزان معتاد یا در معرض

اعتیاد کشور نسبت به سال گذشته ۱۰۰ درصد افزایش یافته‌است. سال گذشته ۵۰ هزار دانش‌آموز در معرض اعتیاد شناسایی شدند که این تعداد امسال ۱۰۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. اما آمار کمیته ایدز و هیاتیت کشور نشان می‌دهد که تنها در اعتیاد تزریقی، بیش از ۲۵۰ هزار دانش‌آموز مقاطع راهنمایی و دبیرستان در کشور مبتلا هستند. استفاده از سرنگهای آلوده، دانش‌آموزان معتاد تزریقی را در معرض خطر جدی ابتلا به ایدز قرار داده‌است.

دیر شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر استانداری خراسان نیز می‌گوید: شواهد نشان می‌دهد که اعتیاد در جامعه افزایش یافته و این افزایش به نسبت در نوجوانان هم مشهود است. در بین نسل نوجوان و درحال تحصیل ما مصرف حشیش گسترش زیادی پیدا کرده که آن هم ریشه در این باور غلط دارد که حشیش جزء مواد مخدر نیست. در مورد چرس، بنگ، گراس یا کاناپیس نیز چنین طرز تفکری وجود دارد درحالی‌که پزشکان معتقدند این مواد اعتیادآور و توهم‌زا هستند و روی مغز اثر بسیار مخربی دارند. بررسی تحقیقی که واحد پذیرش و پیگیری معتادان خودمعرّف سازمان بهزیستی به‌عمل آورده، نشان می‌دهد حدود ۵۷ درصد معتادان به‌روش تدخین (دودکردن)، ۲۴ درصد به‌روش خوردن، ۶ درصد تزریقی و ۱۳ درصد ترکیبی از روشهای بالا بوده‌است. بیشترین موارد اعتیاد در بین پسران مشاهده شده اما موارد زیادی نیز در بین دختران که عمدتاً تحصیل نکرده‌اند و یا جزء طبقات مرفه جامعه هستند، دیده شده‌است. یک آمار

دیگر از معتادان خودمعرّف زن نشان می‌دهد که ۸/۸ درصد مراجعات زنان را افراد بین ۱۰ تا ۲۰ سال تشکیل می‌دهند که کمترین میزان فراوانی را افراد دارای تحصیلات راهنمایی و دبیرستان تشکیل می‌دهند.

آقای فلاح، مدیرکل ستاد مبارزه با مواد مخدر کشور نیز می‌گوید: درحال حاضر ۱۰۰ هزار زندانی در ارتباط با مواد مخدر در کشور وجود دارند و میانگین سنی ۳۰ سال برای معتادان نشان می‌دهد که دامنه این بلای خانمانسوز به‌سرعت به نسل جوان کشور کشیده می‌شود.

راههای موجود برای مقابله با اعتیاد کارساز نیست

بسیاری از کارشناسان و صاحب‌نظران معتقدند برای مبارزه با این پدیده برخوردهای صرفاً قهری کارساز نیست، بلکه آنها راه‌حل موضوع، خارج شدن از «برنامه روزی» و گام برداشتن در مسیر «برنامه‌ریزی» و ایجاد عزم ملی و بسیج همگانی در این راستا است. درواقع برای برنامه‌ریزی چاره‌ای نداریم و باید از مرحله پیگیری شروع کنیم و در این مرحله نوجوان و جوان نقش مهمی دارند.

دیر شورای عالی جوانان خراسان معتقد است: ضمن ایجاد و گسترش مراکز خدمات مشاوره‌ای در شهرها باید در نظر داشت که برنامه‌های صدا و سیما ما باید در رقابت با دنیای معاصر و ارتباطات موجود موفق از میدان بیرون آید. همان‌گونه که سینمای هالیوودی، فرهنگ غرب و ... استعمال مواد مخدر را

ترویج می‌کنند، هنرمندان و نویسندگان و پیشتازان فرهنگ ما باید جاذبه تهاجمی و یک‌طرفه غرب را پاسخ دهند. میدان دادن به نیروهای وفادار به فرهنگ خودی، ایجاد کانالهای خصوصی تلویزیون و رادیو، ارائه یارانه‌های سخاوتمندانه به نشریات و مطبوعات از جمله راهکارهای مقابله با این پدیده است.

دیر ستاد اقامه نماز اول وقت خراسان نیز معتقد است بیان مضرات و آثار زیان‌بار اعتیاد ضروری است اما نه به صورت تبلیغات عمومی چراکه به مرور این نوع تبلیغات اثر سوء به جا خواهد گذاشت.

آقای صرامی، مدیرکل دفتر مطالعات و پژوهش‌های آمار و رایانه ستاد مبارزه با مواد مخدر کشور می‌گوید: تنها راه پیشگیری و نجات معتادان، آموزش‌های عمومی، تقویت باورهای اعتقادی مردم به‌ویژه نسل جوان و تحریک سازمان‌ها و دولت‌ها برای نابودی کشت مواد مخدر است، البته در آینده مبحثی در کتب درسی دانش‌آموزان برای مبارزه با مواد مخدر گنجانده خواهد شد.

یک کارشناس علوم تربیتی نیز می‌گوید: غالب خانواده‌ها اعتیاد را با تغییرات دوران نوجوانی اشتباه می‌گیرند، بنابراین ناگاهی خانواده از علائم اعتیاد باعث می‌شود تا چند سال از اعتیاد نوجوان و جوان بگذرد و خانواده‌ها متوجه نشوند. لذا معرفی آثار و علائم اعتیاد از سوی رسانه‌های گروهی ضروری است. همچنین نقش مربیان مدارس در شناخت جوان معتاد بسیار حائز اهمیت است. متأسفانه در مدارس روی این مسأله زیاد کار نمی‌شود و آنچه به اطلاع آنها می‌رسد، گزارش‌هایی است که از سایر

دانش‌آموزان به‌طور اتّفاقی می‌گیرند. در صورتی هم که دانش‌آموزی معتاد شناخته شود. در اولین مرحله، حکم به اخراج او می‌دهند، درحالی‌که این آخرین راه‌حل است. در مدارس همیشه آخرین راه‌حل به‌عنوان اولین راه استفاده می‌شود. همواره سعی می‌شود به‌جای پیدا کردن جوابی برای این مشکل، صورت مسأله پاک شود. حال اگر دانش‌آموز در محیط مدرسه و یا در محیط خانواده اصلاح نشود، چگونه می‌توان او را به جامعه فرستاد و انتظار داشت اصلاح شود!

چند راهکار دیگر

- هوشیاری و روشنگری دانش‌آموزان و جوانان یک عامل بازدارنده در مقابل گرایش به اعتیاد به‌شمار می‌رود.
- وارد عمل شدن تمامی سازمانها و نهادهای ذیربط با هماهنگی کامل برای جلوگیری از نابودی بیشتر و مرگ تدریجی معتادان.
- توسعه مراکز درمانی در زمینه درمان و ترک اعتیاد و جامعه‌پذیری معتادان ترک‌یافته.
- تأمین امنیت مناطق مرزی و همچنین تأمین مردم مرز نشین و برطرف کردن نیازهای اقتصادی آنان.
- ایجاد تعاونی‌ها برای اشتغال جوانان و حل مشکلات اقتصادی آنها.
- ایجاد اردوهای کاردرمانی به‌جای بازپروری.
- استفاده از طرح‌هایی نو و جدید که در سایر کشورها با موفقیت روبرو بوده، با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی و سیاسی، اجتماعی جامعه ما.
- ارائه الگوهای مناسب برای

نوجوان و جوان در رسانه‌های گروهی و مدارس.

- پرکردن اوقات فراغت به‌شکل صحیح و توجه به نهادینه شدن اعتقادات و باورهای مذهبی آنان.

- ... و مهم‌ترین راه برای ریشه‌کن کردن این معضل شوم و سیاه، ایجاد عزمی ملی و بسیج همگانی خواهد بود.

نیز باید به نقش فرهنگ و فرهنگ‌سازی و سهم ارائه درست دین از سوی متولیان فرهنگی و تبیین‌کنندگان دین و حوزه و روحانیت در فرایند هنجاری‌پذیری و انسداد ناهنجاری‌ها توجه نمود و برای جلوگیری از ناهنجاری‌ها - که از آن جمله اعتیاد است - با ایجاد راههای ایجابی و تبیین زیبای دین ما تنوع و نشاط را برای نسل جوان فراهم ساخت.

دفعه هم از درون لباسش به ما مقداری تریاک نشان داد و می‌گفت آنها را از منزل آورده‌است. در بیرون مدرسه علناً سیگار می‌کشید و گاهی داخل سیگارش موادی هم می‌ریخت. متأسفانه برخی از همکلاسی‌ها به دلیل رفت‌وآمد با او سیگاری شدند و نهایتاً او را از مدرسه اخراج کردند.

گفتگو با بسیاری از دانش‌آموزان و جوانان شهر نشان می‌دهد که سرمنشأ و ابتدای اعتیاد آنها با کشیدن سیگار و معاشرت با دوستان ناباب آغاز شده‌است. در یکی از مراکز بازپروری، دختری که اعتیاد را با سیگار آغاز کرده می‌گوید: کلاس پنجم دبستان بودم که برای فرار از دعوای مادرم به دختر همسایه‌مان پناه بردم. اعتیاد را با سیگار شروع کردم. برای

گریز از قیافه غضبناک و همیشه عصبانی مادر معتادم به مصرف مواد مخدر و خصوصاً هروئین رو آوردم. به مرور از ناحیه قلب احساس درد کردم و اعصابم نیز روز به روز متشنج می شد و برای فرار از همه اینها بیش از پیش به اعتیاد روی آوردم. می گویم در روز به چه میزان مواد مصرف می کردی؟ می گوید: روزی سه نخود می کشیدم. از او نحوه مصرف کردن مواد را می پرسم و او با تکه کاغذی و یک لوله خودکار توخالی نشانم می دهد که چگونه مواد مصرف می کرده است. دستهایش برای این کار سرعت فوق العاده ای از خود نشان می دهد در حالی که این دستها باید کاغذ و برگ امتحان را با خودکاری که لوله آن خالی نباشد، لمس کند.

یکی دیگر از این جوانان پسر است که بارها و بارها به کانون اصلاح و تربیت منتقل شده. او معتقد است معتاد نیست ولی گاهی «سیگاری» کشیده است. می پرسم: سیگاری چیست؟ می گوید: سیگاری که داخل آن را از موادی همچون بنگ، حشیش و ... پر کنند به آن «سیگاری» می گویند. جثه نحیف و کوچکش با پوست رنگ پریده و چشمانی که اطراف آن را حلقه ای کبود پر کرده نشان می دهد که از ضعف جسمی و مشکلات روحی رنج می برد. از وضعیت خانواده اش می پرسم، می گوید: پدرم مدتهاست که در زندان بسر می برد، به جرم قاچاق. مادرم متارکه کرده و خبری از او ندارم. مدتی نزد مادربزرگم بود که او هم فوت کرد و من هم آواره در شهر شدم. با چندتا از بچه های خیابانی آشنا شدم و باهم برای سیرکردن شکم دزدی

می کردیم. همگی مان سیگار می کشیدیم و بعضی وقت ها هم «سیگاری».

عوامل اعتیاد

دلایل گرایش نگران کننده جوانان به اعتیاد جدا از فعالیت سوداگران مرگ در خارج و داخل کشور به دلایل دیگری همچون عوامل روان شناختی، تربیتی، خانوادگی و اجتماعی نیز باز می گردد.

دبیر شورای عالی جوانان استان خراسان می گوید: هر زمان که جامعه وارد یک دوره توسعه شود یا از سیستم سنتی به سوی سیستم صنعتی پیش برود، در این مرحله از گذر، نسل جوان تا حد زیادی فراموش می شود. این غفلت جامعه، مشکلاتی را برایشان به وجود می آورد و باعث می شود آنها در برابر مشکلات، واکنش دفاعی ناسالمی را انتخاب کنند و یکی از این واکنش ها استفاده از مواد مخدر است.

آقای مروارید، کارشناس ارشد علوم تربیتی نیز می گوید: صد درصد جوانانی که به اعتیاد گرایش پیدا می کنند، از نظر عاطفی مشکل دارند. آنها دارای خانواده های سهل انگار یا مستبد به جای مقتدر هستند و زمینه گفتگو در خانواده و ابراز رای و نظر برای آنان کم است یا اصلاً وجود ندارد. آقای دکتر خدیوی زند یک روان شناس نیز در مورد علل روان شناختی گرایش به اعتیاد می گوید: ارتباط با دوستان ناسالم یکی از علل مهم گرایش به اعتیاد در بین نوجوانان و جوانان است. وی معتقد است جوان امروز کمبود عواطف خود را در وابستگی به جایی، چیزی یا اشخاص دیگری جستجو می کند و ممکن است به رفتارهای انحرافی از جمله اعتیاد

به مواد مخدر آلوده شود. بنابراین امروز، ما از نوجوانان و جوانان معتاد سخن نمی گوئیم، بلکه با خانواده های معتاد ساز، معتادازا و معتاددار سروکار داریم!

آقای مهرورز، مسؤول هیأت رسیدگی به تخلفات آموزش و پرورش خراسان یکی از دلایل افزایش اعتیاد بین نوجوانان و جوانان را عدم ارتباط نزدیک مدیران امور پرورشی و سایر مسؤولان با دانش آموزان می داند. وی معتقد است این ارتباط از لحاظ بهداشت روانی و روان شناختی هرچه بیشتر و غنی تر باشد، طرح ها و برنامه ریزی ها مؤثرتر واقع می شود.

دبیر شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر استانداری خراسان نیز می گوید: شواهد نشان می دهد که حساسیت جامعه نسبت به اعتیاد کم شده است و این حالت ریشه در باورهای فرهنگی دارد که باید به آن توجه کرد. از سوی دیگر دیدن ماهواره، فیلمهای ویدئویی غیرمجاز و ... تأثیر بسیار مخربی بر جوانان دارد.

آمارهای نگران کننده

پس از گفتگو با جوانان و بررسی عوامل و دلایل گرایش جوان به اعتیاد، نگاهی به آمارهای موجود کشور و استان خراسان در زمینه پدیده اعتیاد این نگرانی را به وجود می آورد که باید به این معضل بیش از پیش اهمیت داد و آن را سریع تر ریشه کن کرد. تحقیقات یکی از مراکز تحت پوشش سازمان بهزیستی نشان می دهد که در سال گذشته ۱/۱ درصد مراجعان برای ترک اعتیاد زیر ۱۰ سال سن، ۲/۱ درصد بین ۱۰ تا ۱۴ سال و ۱۶/۲ درصد بین ۱۵ تا ۱۹ سال سن داشته اند و در کل مراجعان زیر ۲۰ سال

میانگین سنی ۳۰ سال-برای معتادان نشان می‌دهد که دامنه این بلای خانمانسوز به سرعت به نسل جوان کشور کشیده می‌شود.

راههای موجود برای مقابله با اعتیاد کارساز نیست

بسیاری از کارشناسان و صاحب نظران معتقدند برای مبارزه با این پدیده برخورد های صرفاً قهری کارساز نیست، بلکه آنها راه حل موضوع، خارج شدن از «برنامه روزی» و گام برداشتن در مسیر «برنامه ریزی» و ایجاد عزم ملی و بسیج همگانی در این راستا است. در واقع برای برنامه ریزی چاره ای نداریم و باید از مرحله پیشگیری شروع کنیم و در این مرحله نوجوان و جوان نقش مهمی دارند. دیر شورای عالی جواتان خراسان معتقد است: ضمن ایجاد و گسترش مراکز خدمات مشاوره ای در شهرها باید در نظر داشت که برنامه های صدا و سیمای ما باید در رقابت با دنیای معاصر و ارتباطات موجود موفق از میدان بیرون آید. همان گونه که سیستم های هالیوودی، فرهنگ غرب و ... استعمال مواد مخدر را ترویج می کنند، هنرمندان و نویسندگان و ییشتازان فرهنگ ما باید جاده تهجمی و یک طرفه غرب را پاسخ دهند. میدان دادن به نیروهای وفادار به فرهنگ خودی، ایجاد کانالهای خصوصی تلویزیون و رادیو، ارائه یارانه های سخاوتمندانه به نشریات و مطبوعات از جمله راهکارهای مقابله با این پدیده است.

دیر ستاد اقامه نماز اول وقت خراسان نیز معتقد است بیان مضرات و آثار زیان بار اعتیاد ضروری است اما نه به صورت

طرز تفکری وجود دارد در حالی که پزشکان معتقدند این مواد اعتیاد آور و توهم زا هستند و روی مغز اثر بسیار مخربی دارند. بررسی تحقیقی که واحد پذیرش و پیگیری معتادان خودمصرف سازمان بهزیستی به عمل آورده، نشان می‌دهد حدود ۵۷ درصد معتادان به روش تدخین (دود کردن)، ۲۴ درصد به روش خوردن، ۶ درصد تزریقی و ۱۳ درصد ترکیبی از روشهای بالا بوده است. بیشترین موارد اعتیاد در بین پسران مشاهده شده اما موارد زیادی نیز در بین دختران که عمدتاً تحصیل نکرده اند و یا جزء طبقات مرفه جامعه هستند، دیده شده است. یک آمار دیگر از معتادان خودمصرف زن نشان می‌دهد که ۸/۸ درصد مراجعات زنان را افراد بین ۱۰ تا ۲۰ سال تشکیل می‌دهند که کمترین میزان فراوانی را افراد دارای تحصیلات راهنمایی و دبیرستان تشکیل می‌دهند.

آقای فلاح، مدیرکل ستاد مبارزه با مواد مخدر کشور نیز می‌گوید: در حال حاضر ۱۰۰ هزار زندانی در ارتباط با مواد مخدر در کشور وجود دارند و

چیزی حدود ۲۰ درصد کل مراجعه کنندگان خودمصرف بوده اند. ۳۷ درصد این افراد نیز در سنین نوجوانی اعتیاد را شروع کرده اند. بیشترین سن شروع اعتیاد بین ۲۰ تا ۲۴ سالگی است و حدود ۷۵ درصد افراد بین ۱۵ تا ۳۰ سالگی مصرف را شروع کرده اند. این تحقیقات همچنین نشان می‌دهد که ۰/۴ درصد مراجعه کنندگان به این مرکز در سال ۷۶ دانش آموز و ۰/۹ درصد دانشجو بوده اند.

دکتر موسوی، مدیرکل دفتر مشاوره و برنامه ریزی آموزش و پرورش می‌گوید: تعداد دانش آموزان معتاد یا در معرض اعتیاد کشور نسبت به سال گذشته ۱۰۰ درصد افزایش یافته است. سال گذشته ۵۰ هزار دانش آموز در معرض اعتیاد شناسایی شدند که این تعداد امسال ۱۰۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. اما آمار کمیته ایدز و هیاتیت کشور نشان می‌دهد که تنها در اعتیاد تزریقی، بیش از ۲۵۰ هزار دانش آموز مقاطع راهنمایی و دبیرستان در کشور مبتلا هستند. استفاده از سرنگهای آلوده، دانش آموزان معتاد تزریقی را در معرض خطر جدی ابتلا به ایدز قرار داده است.

دیر شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر استانداری خراسان نیز می‌گوید: شواهد نشان می‌دهد که اعتیاد در جامعه افزایش یافته و این افزایش به نسبت در نوجوانان هم مشهود است. در بین نسل نوجوان و در حال تحصیل ما مصرف حشیش گسترش زیادی پیدا کرده که آن هم ریشه در این باور غلط دارد که حشیش جزء مواد مخدر نیست. در مورد چرس، بنگ، گراس یا کانابیس نیز چنین

یک کارشناس علوم تربیتی نیز می‌گوید: غالب خانواده‌ها اعتیاد را با تغییرات دوران نوجوانی اشتباه می‌گیرند. بنابراین ناآگاهی خانواده از علائم اعتیاد باعث می‌شود تا چند سال از اعتیاد نوجوان و جوان بگذرد و خانواده‌ها متوجه نشوند. لذا معرفی آثار و علائم اعتیاد از سوی رسانه‌های گروهی ضروری است. همچنین نقش مرتیان مدارس در شناخت جوان معتاد بسیار حائز اهمیت است. متأسفانه در مدارس روی این مسأله زیاد کار نمی‌شود و آنچه به اطلاع آنها می‌رسد، گزارش‌هایی است که از سایر

صد درصد جوانانی که به اعتیاد گرایش پیدا می‌کنند، از نظر عاطفی مشکل دارند. آنها دارای خانواده‌های سهل‌انگار یا مستبد به‌فای مقتدر هستند و زمینه کفتگو در خانواده و ابراز رأی و نظر برای آنان کم است یا اصلاً وجود ندارد

تبلیغات عمومی چراکه به‌مرور این نوع تبلیغات اثر سوء به‌جا خواهد گذاشت. آقای صرامی، مدیرکل دفتر مطالعات و پژوهش‌های آمار و رایانه ستاد مبارزه با مواد مخدر کشور می‌گوید: تنها راه پیشگیری و نجات معتادان، آموزش‌های عمومی، تقویت باورهای اعتقادی مردم به‌ویژه نسل جوان و تحریک سازمان‌ها و دولت‌ها برای نابودی کشت مواد مخدر است، البته در آینده مبحثی در کتب درسی دانش‌آموزان برای مبارزه با مواد مخدر گنجانده خواهد شد.

معتادان ترک یافته.

– تأمین امنیت مناطق مرزی و همچنین تأمین مردم مرزنشین و برطرف کردن نیازهای اقتصادی آنان.
– ایجاد تعاونی‌ها برای اشتغال جوانان و حل مشکلات اقتصادی آنها.
– ایجاد اردوهای کاردرمانی به‌جای بازپروری.

– استفاده از طرح‌هایی نو و جدید که در سایر کشورها با موفقیت روبرو بوده، با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی و سیاسی، اجتماعی جامعه ما.

– ارائه الگوهای مناسب برای نوجوان و جوان در رسانه‌های گروهی و مدارس.

– پرکردن اوقات فراغت به‌شکل صحیح و توجه به نهادینه شدن اعتقادات و باورهای مذهبی آنان.

– ... و مهم‌ترین راه برای ریشه‌کن کردن این معضل شوم و سیاه، ایجاد عزمی ملی و بسیج همگانی خواهد بود.

نیز باید به نقش فرهنگ و فرهنگ‌سازی و سهم ارائه درست دین از سوی متولیان فرهنگی و تبیین‌کنندگان دین و حوزه و روحانیت در فرایند هنجارپذیری و انسداد ناهنجاری‌ها توجه نمود و برای جلوگیری از ناهنجاری‌ها – که از آن جمله اعتیاد است – با ایجاد راه‌های ایجابی و تبیین زیبای دین، تنوع و نشاط را برای نسل جوان فراهم ساخت.

دانش‌آموزان به‌طور اتفاقی می‌گیرند. در صورتی هم که دانش‌آموزی معتاد شناخته شود، در اولین مرحله، حکم به اخراج او می‌دهند، در حالی که این آخرین راه‌حل است. در مدارس همیشه آخرین راه‌حل به‌عنوان اولین راه استفاده می‌شود. همواره سعی می‌شود به‌جای پیدا کردن جوابی برای این مشکل، صورت مسأله پاک شود. حال اگر دانش‌آموز در محیط مدرسه و یا در محیط خانواده اصلاح نشود، چگونه می‌توان او را به جامعه فرستاد و انتظار داشت اصلاح شود!

چند راهکار دیگر

– هوشیاری و روشنگری دانش‌آموزان و جوانان یک عامل بازدارنده در مقابل گرایش به اعتیاد به‌شمار می‌رود. – وارد عمل شدن تمامی سازمانها و نهادهای ذریع با هماهنگی کامل برای جلوگیری از نابودی بیشتر و مرگ تدریجی معتادان.

– توسعه مراکز درمانی در زمینه درمان و ترک اعتیاد و جامعه‌پذیری